

До разової спеціалізованої вченої ради
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23)

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу Національного університету
«Одеська юридична академія» Бут Іллі Олександровича на дисертацію
Мартинюка Івана Вікторовича на тему «Судова юрисдикція у сфері
захисту прав промислової власності: досвід України та країн ЄС», поданої
на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за
спеціальністю 081 «Право»**

Актуальність теми дисертаційного дослідження. У сучасному світі інтелектуальна власність набуває все більшого значення та стає цінним економічним та культурним ресурсом. Розвиток сфери промислової власності та інновацій потребує ефективної системи захисту прав інтелектуальної власності. Ефективний захист прав інтелектуальної власності сприяє економічному розвитку, стимулює інновації та забезпечує справедливу винагороду за інтелектуальну діяльність.

З розширенням цифрового простору та процесом глобалізації зростає кількість порушень прав інтелектуальної власності. Це включає піратство, контрафакцію та інші форми незаконного використання інтелектуальної власності. В цих умовах важливо забезпечити надійну судову юрисдикцію для ефективного розгляду справ про порушення прав інтелектуальної власності.

Україна, як учасник ряду міжнародних договорів і угод у сфері інтелектуальної власності (наприклад, Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (TRIPS)), зобов'язана забезпечити належний захист прав промислової власності на національному рівні. Дослідження судової

юрисдикції захисту об'єктів права промислової власності допоможе визначити відповідність національного законодавства і практики міжнародним стандартам.

Останніми роками в Україні тривають процеси реформування судової системи, зокрема у сфері інтелектуальної власності. Важливо аналізувати ефективність цих реформ, зокрема створення спеціалізованих судів з питань інтелектуальної власності, і їх вплив на захист прав промислової власності.

Таким чином, дисертаційне дослідження Мартинюка І.В., присвячене судовій юрисдикції у сфері захисту прав промислової власності, є актуальним і важливим як для теоретичного розвитку правової науки, так і для практичного забезпечення ефективного захисту прав промислової власності в Україні.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано в межах плану науково-дослідницької роботи кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції «Проблеми охорони і захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет в умовах інтеграційного розвитку України» на 2016-2020 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116U001842), а також плану науково-дослідної роботи кафедри права інтелектуальної власності і патентної юстиції «Людиноцентристський підхід у забезпеченні прав інтелектуальної власності у цифрову добу» на 2021-2025 роки як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя України у людиноцентристському вимірі в цифрову еру» (державний реєстраційний номер 0122U000266).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Оцінюючи в цілому зміст дисертаційної роботи, можна зазначити, що представлена до захисту дисертація є завершеним самостійним дослідженням актуальної теми як для науки цивільного права, так і для практики. Мета та завдання виділені автором дослідження визначені вірно, логічно співвідносяться з об'єктом і предметом

дослідження. Під час дослідження автором було застосовано сучасну методологію, що надало змогу отримати достовірні та ґрунтовні висновки.

Структура дисертації є науково обґрунтованою та відповідає меті та завданням дослідження, включаючи вступ, три розділи з восьми підрозділами, висновки, список використаних джерел і додатки. Зміст роботи поєднує теоретичний і практичний аспекти досліджуваної проблематики. Системний підхід до аналізу теми дозволив автору всебічно та глибоко розкрити предмет дослідження. Оформлення структурних елементів, тексту та посилань здійснено відповідно до встановлених наукових стандартів.

Вищезазначене дає можливість зробити висновок, що у представленій роботі глибоко та всебічно розкрито тему дослідження, повністю реалізовано поставлені завдання. Запропоновані автором наукові висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості, характеризуються як теоретико-правовим, так і прикладним спеціально-юридичним значенням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації, їх достовірності та новизни підтверджується тим, що в дисертаційній роботі комплексно та всебічно досліджено теоретичні та практичні проблеми, що виникають при захисті прав промислової власності в судовому порядку.

Заслуговує на увагу запропонована автором система судових органів Європейського Союзу, які здійснюють розгляд справ у сфері промислової власності. Така система, на думку автора, включає Європейський суд з прав людини, Суд Європейського Союзу (Загальний Суд та Суд Справедливості), Єдиний патентний суд, Європейську комісію з прав людини, національні спеціалізовані суди країн-членів ЄС та органи, що виконують квазісудові функції. Крім того, автором влучно визначено судову юрисдикцію у сфері права промислової власності, яка існує в Україні. Сьогодні, спори у сфері промислової власності розглядаються господарськими судами та судами загальної юрисдикції в порядку цивільного судочинства. Судова юрисдикція у сфері захисту прав промислової власності в Україні реалізується саме в межах зазначених судових

процесів. Одночасно, кримінальне покарання за порушення у сфері промислової власності передбачено Кримінальним кодексом України, а призначення покарання за такі порушення здійснюється у порядку кримінального судочинства.

Окремо слід відмітити проведене автором дослідження проблематики судового захисту прав промислової власності в Україні та ЄС, на основі якого автор зробив висновок щодо доцільності та прогресивності створення Єдиного патентного суду в ЄС, що вже приносить позитивні результати. Визначено компетенцію та структуру судових органів ЄС та національних судів держав-членів. Україна завершує формування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, який ще не почав функціонувати. Для вдосконалення судового захисту в Україні Мартинюком І.В. пропонується знизити навантаження на суди, спростити доступ до судових механізмів, посилити відповідальність суддів і підвищити їх кваліфікацію.

Ці та низка інших висновків автора в сукупності з використовуваним методологічним інструментарієм дозволили забезпечити належний рівень доктринального осмислення теми та сформувати відповідні елементи наукової новизни дисертаційного дослідження, які виносяться на захист.

Повнота викладу положень дисертації в роботах, опублікованих автором. Сформульовані в дисертації теоретичні положення, висновки та рекомендації, що виносяться на захист отримані автором самостійно. За результатами дослідження опубліковано 8 наукових праць, з яких 5 статей опубліковано у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України. Основні наукові висновки дослідження було апробовано на 3 наукових конференціях, за результатами яких опубліковано тези доповідей.

Наукова новизна отриманих результатів. Новизна дисертаційного дослідження І.В. Мартинюка визначається органічним поєднанням ретельно розкритих теоретичних аспектів досліджуваної теми з всебічним аналізом існуючих нормативних джерел та окремих аспектів судової практики. Дослідження наукових праць здійснюється із застосуванням широкого спектра

дослідницького інструментарію та використанням загальнонаукових і спеціально-юридичних методів.

Окремо можна відзначити положення наукової новизни щодо комплексного підходу до розуміння функції охорони та захисту прав промислової власності з урахуванням філософсько-правових, ціннісно-етичних, суб'єктивно-психологічних основ та політико-економічного і стратегічного значення забезпечення захисту науково-технічної творчої діяльності.

Також звертає на себе увагу пропозиція автора щодо визначення правової захищеності прав промислової власності як сукупного результату та кінцевої мети функціонування інститутів правової охорони, судових органів ЄС та держав-членів, зусиль міжнародних неурядових організацій та доктринальних досліджень.

Удосконалена наукова класифікація міжнародних та національних правових актів в сфері охорони та захисту об'єктів промислової власності.

Доречним є запропоноване автором визначення промислового зразку як матеріально втіленого результату інтелектуальної, творчої діяльності людини у галузі художнього конструювання, який визначає сукупність атрибутів зовнішнього вигляду нового, індивідуального виробу або його видимої частини, заснованих на поєднанні вирішення візуально-естетичних завдань та урахуванні структурно-технічних особливостей зазначеного виробу або частини виробу.

Згадані та інші положення наукової новизни підтверджують ґрунтовність поданого на рецензію наукового дослідження І.В. Мартинюка.

Практична і теоретична значимість отриманих результатів дисертаційного дослідження. Викладені в дисертаційному дослідженні І.В. Мартинюка положення мають як науково-теоретичне, так і практичне значення. Освітлені теоретичні положення, висновки, пропозиції і рекомендації можуть бути використані у: науково-дослідній діяльності – як підґрунтя для подальших наукових досліджень судового захисту прав промислової власності; правотворчій сфері – у процесі вдосконалення та узгодження законодавства у сфері промислової власності як чинник посилення правової охорони об'єктів

промислової власності та зміцнення правового підґрунтя для судових рішень; правозастосовній сфері – при підготовці пропозицій щодо підвищення ефективності відправлення правосуддя у спрах щодо прав промислової власності з урахуванням особливостей даної категорії спорів; при аналізі судової практики розгляду справ щодо захисту прав промислової власності; навчальному процесі – при викладанні навчальних дисциплін «Право інтелектуальної власності», «Судовий захист прав інтелектуальної власності», «Патентна юстиція», «Захист промислової власності» та ін., розробці навчальних планів і програм, підготовці підручників, навчальних посібників, практикумів із зазначених дисциплін.

Зауваження щодо змісту дисертації. Поряд із загальною позитивною оцінкою проведеного дослідження воно не позбавлене окремих спірних положень, які мають дискусійний характер та потребують уточнення або ж додаткової аргументації автора під час публічного захисту.

1. Ключова роль інституцій Європейського Союзу в глобальному вимірі проявляється у такому явищі як «брюссельський ефект» - процес, в ході якого нормативні акти ЄС де-факто стають глобальними стандартами навіть для країн, які не є членами ЄС. Брюссельський ефект відноситься до односторонніх повноважень ЄС щодо можливості регулювати світові ринки без необхідності створення міжнародних інституцій чи співпраці з іншими країнами. У зв'язку з наявністю у ЄС такого важелю впливу, доцільним буде окреслити основні напрямки «європеїзації» багатьох важливих аспектів глобальної торгівлі, захисту прав інтелектуальної власності, використання штучного інтелекту, які формують глобальне правове середовище, підвищуючи стандарти в усьому світі.

2. Автор в дисертаційному дослідженні вказує, що об'єкти промислової власності мають специфічний характер, а право промислової власності є самостійним специфічним інститутом галузі права інтелектуальної власності. У зв'язку з цим виникає питання, як ці особливості впливають на правовий захист та судову практику в Україні?

3. Сучасні глобалізаційні процеси створюють юрисдикційні проблеми у багатьох сферах, однак зазвичай питання юрисдикції обмежуються лише вибором місця країни судового розгляду та застосовного національного законодавства. Однак багаторівнева система захисту прав інтелектуальної власності додатково створює умови для виникнення юрисдикційних проблем в контексті підвідомчості справ спеціалізованим судам, квазісудовим та арбітражним органам (Єдиний патентний суд ЄС, Центр ВОІВ з арбітражу та посередництва тощо). У зв'язку з цим, доцільним буде висвітлити основні типи юрисдикційних проблем, що виникають у зв'язку із захистом прав промислової власності в Україні та ЄС, та шляхи їх вирішення, а також ролі Принципів колізійного права у сфері інтелектуальної власності (Principles on Conflict of Laws in Intellectual Property, CLIP).

4. Враховуючи розвиток науково-технічного прогресу, автором влучно було визначено його вплив на сферу промислової власності, при цьому вбачається актуальним висвітлення положень щодо використання блокчейну та інших здобутків сучасних технологій для захисту прав промислової власності. Окрему увагу, на нашу думку, варто приділити автоматизованим системам та штучному інтелекту та їх впливу на процес судового захисту прав інтелектуальної власності.

Висловлені зауваження та рекомендації не стосуються концептуальних положень та висновків дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження автора і не применшують його наукову та практичну цінність. Деякі із пропозицій суттєво розширюють сферу правового дослідження, тому можуть бути використані автором у розробці подальших наукових вишукувань.

Відсутність порушень академічної доброчесності. Під час аналізу рецензованої дисертації та опублікованих праць І.В. Мартинюка фактів порушення академічної доброчесності не виявлено.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження Мартинюка Івана Вікторовича на тему «Судова юрисдикція у сфері захисту прав промислової

власності: досвід України та країн ЄС» є самостійною, завершеною науковою працею, в якій містяться наукові положення та науково обґрунтовані результати, що мають теоретичну та практичну цінність та яка має істотне значення для сфери права інтелектуальної власності.

Рецензована дисертація за змістом, обсягом, оформленням і науковою новизною відповідає галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. №261 (зі змінами і доповненнями) та вимогами Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор, Мартинюк Іван Вікторович, за результатами публічного захисту, заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

**Рецензент,
доцент кафедри цивільного, нотаріального
та виконавчого процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»,
кандидат юридичних наук, доцент**

Ілля БУТ